

Armoede treft 1 op 5 ouderen

Ouderenweek: 15 tot 21 november 2010

1 op 10 Vlamingen loopt een verhoogd armoederisico.
Bij ouderen is dat percentage dubbel zo hoog.
Zij hebben 19,4% kans om in armoede terecht te komen.
Armoede is onaanvaardbaar!
Doe er iets aan!

Inhoud

Voorwoord.....	1
Leven in armoede	2
Leven met een beperkt inkomen	3
Leven in een woning van mindere kwaliteit	7
Leven in een minder goede gezondheid	10
Minder deelnemen aan het sociale leven.....	12
Armoedefiche	14
Maak je eigen activiteit rond armoede bekend	32
Doe mee aan de Ouderenweekcampagne	33
Extra informatie	34
Leden van de Vlaamse Ouderenraad	39

Voorwoord

Al verschillende jaren vertellen onderzoeken dat ouderen een groter risico lopen op leven in armoede, meer dan gemiddeld in de bevolking. Armoede treft 1 op 5 ouderen.

Overheden hebben actie ondernomen met opeenvolgende actieplannen voor verscheidene armoedeproblemen. De Vlaamse Ouderenraad heeft daarbij vastgesteld dat ouderen zowat een vergeten groep zijn in het armoedebeleid, dat er bijzonder weinig acties zijn die de armoede bij ouderen aanpakken. Wordt er te gemakkelijk gedacht: 'Het pensioen is dan wel laag, maar ze hebben een eigen huis'? Is het niet een cumulatie van factoren die ouderen arm maken? En hebben ouderen nog kansen om zelf uit hun armoedeprobleem te geraken?

2010 is uitgeroepen als het Europees Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. In aansluiting daarop heeft de Vlaamse Ouderenraad resoluut gekozen om de armoede bij ouderen specifiek in beeld te brengen en over te gaan tot sensibilisering, gevolgd door actie. Want ook voor elke zestigplusser is armoede onaanvaardbaar. Elk individu, elke ouderenorganisatie en elk beleidsniveau hoort zich bewust te zijn van de armoede bij ouderen én er iets aan te doen!

Met de campagne van de Ouderenweek 2010 wil de Vlaamse Ouderenraad de armoede bij ouderen in beeld brengen. Daartoe geeft de brochure meer inzicht in de problematiek. Met de bijhorende methodiek richt de Vlaamse Ouderenraad zich speciaal naar de lokale ouderenadviesraden om voor de eigen gemeente een aantal indicaties over armoede bij ouderen bijeen te brengen. Stap voor stap wordt u begeleid om de cijfers voor de armoedefiche van uw gemeente op te zoeken. Nadien is het de rol van de lokale ouderenadviesraad om aan de hand van de armoedefiche de alarmklok te luiden.

Terwijl de lokale ouderenadviesraden de armoede in de eigen gemeente aankaarten, zal de Vlaamse Ouderenraad de Vlaamse en de Federale overheid stimuleren om over te gaan tot actie voor de oudere generaties.

Inzicht en cijfers is echter niet genoeg. Daarom zal in 2011 verder worden gewerkt aan het armoedethema. Er moet concreet iets gebeuren en dat kan jammer genoeg niet van de ene op de andere dag. Armoede bij ouderen aanpakken is niet eenvoudig en allerlei oplapmiddeltjes zijn niet de oplossing; structurele oplossingen zijn nodig. Zetten we er samen onze schouders onder?

Jul Geeroms

Voorzitter

Mie Moerenhout

Directeur

Leven in armoede...

Armoede... het kan iedereen overkomen. Een ziekte, een overmoedige investering of faillissement, jobverlies, een echtscheiding, een laag pensioen, enz. kunnen de aanleiding zijn om in armoede terecht te komen. Mensen die op die manier arm worden, worden 'nieuwe' armen genoemd. Maar er zijn ook veel mensen die opgroeien in een gezin dat in armoede leeft. Door de dagelijkse moeilijkheden die het leven in armoede met zich meebrengt, is het ondanks hun pogingen niet evident om uit deze leefwereld te ontsnappen. Omdat de armoede hier wordt doorgegeven van de ene generatie op de andere spreekt men van generatiearmoede.

Armoede is een maatschappelijk probleem dat in toenemende mate de kop opsteekt. In België alleen al leven **1 551 671** personen in armoede, onder hen heel wat ouderen.¹

Wat is armoede?

Wanneer mensen denken aan armoede, denken ze vaak alleen aan het financiële aspect. Toch is armoede niet enkel een kwestie van geld. Mensen die in armoede leven, krijgen vaak geen toegang tot mogelijkheden die anderen wél krijgen. Armoede leidt tot uitsluiting op verschillende domeinen. Mensen in armoede hebben vaker een slechtere gezondheid, leven in slechtere en onaangepaste woningen, hebben minder toegang tot onderwijs en informatie, voelen zich vaker eenzaam, nemen minder deel aan het verenigingsleven en aan vrijetijdsactiviteiten, ...

Professor Jan Vranken (1997) omschrijft armoede als volgt:

"Armoede is een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt de armen van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving. Deze kloof kunnen ze niet op eigen kracht overbruggen."

Wanneer is iemand arm?

Het meten van armoede is een complex gegeven. Een belangrijke indicator om na te gaan of iemand arm is, is het armoederisico. Volgens deze maatstaf lopen mensen een verhoogd risico op armoede als hun inkomen lager is dan de armoededrempel. Deze wordt berekend op basis van enquêtegegevens (de EU-SILC-enquête)² en komt in België overeen met 60% van de mediaan van alle inkomens. Personen onder die inkomensdrempel worden als arm beschouwd. Zo is iemand arm als die minder dan 899 euro per maand heeft. Voor een gezin met twee kinderen ligt de armoederisicogrens op 1888 euro per maand.³

***Armoede bij ouderen is niet erg zichtbaar in onze samenleving.
Omwille van hun trots en waardigheid verbergen
ze hun kwetsbaarheid en praten ze er niet of weinig over.
Daarom spreekt men ook wel eens over 'stille' armoede.***

¹ www.armoedebestrijding.be

² Statistics on Income and Living Conditions (SILC)

³ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (EU-SILC 2008)

Leven in armoede...

...leven met een beperkt inkomen

Hoewel armoede niet te herleiden is tot een centenverhaal, speelt het inkomen een belangrijke rol. Om een menswaardig leven te kunnen leiden, heb je immers voldoende financiële middelen nodig. Onderzoek toont aan dat iemand die niet ziek is, goed geïnformeerd is, beschikt over openbaar vervoer en veel tijd, minstens 980 euro nodig heeft om menswaardig te kunnen leven.⁴ Het niet hebben van voldoende middelen leidt vaak tot uitsluiting op verschillende levensdomeinen.

Het pensioen is de belangrijkste bron van inkomen op latere leeftijd en kan het verschil maken tussen een leven waarin je als oudere dagelijks moet opboksen tegen armoede of niet. België heeft één van de laagste pensioenen van Europa. Doordat het wettelijk pensioen voor veel ouderen ontoereikend is en niet meer in verhouding staat met de reële levenskosten, belanden steeds meer ouderen onder hun normale levensstandaard. Zo geeft iets meer dan een op tien ouderen aan zich niets meer te kunnen permitteren omwille van een klein pensioen.⁵

⁴ Storms, B. en Van den Bosch, K. (red.), *Wat heeft een gezin minimaal nodig? Een budgetstandaard voor Vlaanderen*, Leuven: Acco, 2009.

⁵ Cantillon, B., Van den Bosch, K. en Lefebure, S., *Ouderen in Vlaanderen en Europa. Tussen vermogen en afhankelijkheid*, Leuven: Acco, 2009.

Aandeel (%) 60-plussers volgens gezinsinkomen (Vlaanderen)*

Inkomen	Aandeel ouderen
€ 500 - € 999	28,0%
€ 1000 - € 1499	36,4%
€ 1500 - € 1999	20,0%
€ 2000 - € 2499	8,2%
€ 2500 - € 3999	5,9%
€ 4000 - € 4999	0,7%
Meer dan € 5000	0,8%

*Bron: Schaakmat of aan zet? Monitor voor lokaal ouderenbeleid in Vlaanderen, D.Verté, 2007

Bovenstaande tabel toont duidelijk aan dat een groot deel van de ouderenpopulatie moet rondkomen met een gezinsinkomen dat lager ligt dan 1000 euro per maand. Zo moet bijna drie op tien Vlaamse ouderen rondkomen met een inkomen tussen 500 en 999 euro per maand.

“Mijn pensioen is net geen 1000 euro. Daarvan moet ik elke maand 500 euro betalen aan huur. Tel daar de kosten van eten bij en mijn maandelijkse facturen, dan begrijp je best dat ik met mijn pensioen niet rondkom. Gelukkig heb ik vroeger wat kunnen sparen.”

Jos, 73 jaar

Er zijn verschillende redenen waarom ouderen een beperkt inkomen hebben. Niet alleen het opleidingsniveau en de job spelen een rol, maar ook het feit of men kunnen sparen heeft, of men eigenaar is van een woning, of men gezondheidsproblemen heeft, enz.

Armoederisico bij ouderen

Het armoederisico bij ouderen in Vlaanderen is zeer hoog.⁶ De EU-SILC-enquête toont aan dat vijftien zestigplussers met een armoederisico geconfronteerd worden dat **twee keer zo hoog** is als voor heel Vlaanderen (in 2008 19,4% tegenover 10%). Als we dit omzetten in absolute cijfers, betekent dit dat **213 438** vijftien zestigplussers moeten rondkomen met een inkomen dat zich onder de armoededrempel bevindt.

Armoederisicopercentage

	Totale bevolking	65-plussers
België	14,7%	21,3%
Vlaams Gewest	10%	19,4%

*Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (EU-SILC 2008)

Binnen de groep ouderen lopen 75-plussers een nog groter armoederisico nl. 22%. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan het feit dat de oudste pensioenen verschillende jaren de welvaartsstijging niet gevolgd hebben.

⁶ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (EU-SILC 2008)

Ook oudere vrouwen, zeker alleenstaande oudere vrouwen, worden vaker geconfronteerd met armoede. Cijfers tonen aan dat 25,4% van de vrouwelijke 65-plussers die alleen wonen een verhoogd armoederisico lopen. Bij de alleenstaande oudere mannen is dat 17,6%. Dit komt omdat het rustpensioen van vrouwen veel lager ligt dan dat van mannen. Door een onvolledige loopbaan, onder andere als gevolg van de zorg voor kinderen en familieleden, komen veel vrouwen in de pensioenleeftijd nauwelijks aan het wettelijk minimum. Ook het tijdseffect speelt nog; het was lang de gewoonte dat de man buitenshuis werkte en de vrouw het huishouden verzorgde. Meewerken in de winkel, naaiwerk of schoonmaak buitenshuis werden niet als officiële job opgegeven en leveren op termijn geen pensioen. Dit leidt tot meer armoede bij gepensioneerde vrouwen.

Onder de ouderen met een verhoogd armoederisico zijn ook een groot aantal allochtone ouderen. Specifieke cijfergegevens voor allochtone ouderen zijn er voorlopig niet, maar onderzoek heeft aangetoond dat het armoederisico van allochtonen drie tot vier maal hoger ligt dan dat van autochtonen.⁷

Wanneer ouderen in armoede terecht komen, hebben zij het veel moeilijker dan andere bevolkingsgroepen om er weer uit te geraken.

Wist je dit?

- 40 048 alleenstaande vrouwen hebben een rustpensioen onder de armoedegrens.⁸
- In België kost een verblijf in een woonzorgcentrum gemiddeld 1 286 euro per maand, terwijl een gemiddeld pensioen 1 119 euro bedraagt. 3 op de 10 bewoners kan met het beperkte inkomen de factuur niet betalen.⁹

⁷ Colruy Vincent, Verbist Gerlinde (2010), *Inkomen en diversiteit: onderzoek naar de inkomenspositie van migranten in België*, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Universiteit Antwerpen.

⁸ Curvers, G., Vandermeersch, H., Berghman, J. (2009). *De pensioenbescherming van rustgepensioneerde vrouwen. Hoe kwetsbaar zijn vrouwen na hun loopbaan?*. In: Vranken J., Campaert G., Dierckx D., Van Haarlem A. (Eds.), *Armoede en Sociale Uitsluiting. Jaarboek 2009* (pp. 249-276).

⁹ Vanden Boer, L. & K. Pauwels (2006). *Wie betaalt het rusthuis? Bewoners en (zak)geld*. www.cbgs.be, Uit het onderzoek, 31 maart 2006.

Armoede bij zelfstandige gepensioneerden

In België wordt 14% van de zelfstandigen geconfronteerd met een armoederisico, dat is bijna vijf keer zo hoog als bij werknemers (3%).¹⁰ Onverwachte gezondheidsproblemen, echtscheidingen en vooral een faillissement blijken de voornaamste oorzaken voor de armoede bij zelfstandigen. Ook gepensioneerde zelfstandigen, die tijdens hun beroepsleven niet de kans hebben gehad om te sparen, hebben het moeilijk.

Ouderen (65+) die over niet voldoende bestaansmiddelen beschikken, kunnen beroep doen op een inkomensgarantie voor ouderen (IGO). Meestal geven deze bedragen een toeslag bovenop het pensioen, zodat men een bedrag bekommt dat vergelijkbaar is met het leefloon. In 2006 ontvingen **70 465** ouderen een inkomensgarantie voor ouderen; de helft van hen waren gepensioneerde zelfstandigen.

Onlangs werd het wettelijk minimum pensioen voor zelfstandigen verhoogd met 20 euro voor een gezin en 25 euro voor een alleenstaande. De maandelijkse minimumbedragen bedragen nu 1233,44 euro per maand voor een gezinspensioen en 945,62 euro voor een gepensioneerde alleenstaande. Ondanks deze aanpassingen blijft het pensioen van een alleenstaande zelfstandige onder de 980 euro die nodig is om een menswaardig leven te leiden.

Vergelijking minimum maandbedragen pensioen

	Werknemers	Zelfstandigen	Verschil	% verschil
Gezinspensioen	1.255,69	1.233,44	22,25	1,77%
Pensioen alleenstaande	1.004,87	945,62	59,25	5,90%
Overlevingspensioen	989,07	945,62	43,45	4,39%

Bron: tabel UNIZO, 22 juli 2010

¹⁰ www.armoedebestrijding.be/cijfers_tewerkstelling.htm, SILC 2006

Leven in armoede...

...leven in een woning van mindere kwaliteit

Een groot aantal 60-plussers (76,6%) hebben een eigen huis kunnen verwerven. Toch is het hebben van een eigen huis, geen garantie om niet in armoede terecht te komen. Het onderhoud en comfortinvesteringen kunnen zwaar wegen op het budget, té zwaar. Veel woningen van ouderen zijn dan ook van slechte kwaliteit, slecht geïsoleerd en hebben dikwijls geen basiscomfort. Uit onderzoek blijkt dat 50 000 woningen bewoond door ouderen een gebrek aan basiscomfort hebben: 24% heeft geen centrale verwarming, 8% heeft geen warm stromend water in de keuken en in de badkamer en 4% heeft geen toilet binnenshuis.¹¹

Niet alle ouderen zijn eigenaar van hun woning. Zo is een op vijf ouderen huurder. Cijfers tonen aan dat huurders meer kans lopen om in armoede terecht te komen nl. 19,7%, terwijl dit bij eigenaars 7,4% is. Ouderen die niet op de sociale huurmarkt terecht kunnen, zijn aangewezen op de private huurwoningmarkt. Daar is de keuze voor mensen met een laag inkomen beperkt. Vaak komen ze in een woning van slechte kwaliteit terecht waar ze toch een hoge huurprijs voor moeten betalen. Naast de maandelijkse huurprijs zijn er ook nog andere kosten zoals elektriciteit, water, verwarming,... Daarbij komt dat wie een huurcontract aangaat in de meeste gevallen bovenop de maandelijkse huur nog een huurwaarborg dient te voorzien. Meestal is die huurwaarborg gelijk aan de som van drie maanden huur. In vele gevallen is deze weliswaar eenmalige financiële last te zwaar voor mensen met een laag budget.

Armoederisicopercentage

	België	Vlaams Gewest
Eigenaar of zonder huur	10%	7,4%
Huurder	28,5%	19,7%

*Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (EU-SILC 2008 en Eurostat)

“Ik was 77 jaar, toen ik hoorde dat ik moest verhuizen. De eigenaar wou de woning verkopen. Een nieuw huurhuis zoeken verliep niet vlot. Wanneer mensen hoorden dat ik bijstand kreeg van het OCMW, werd ik vaak afgewezen.”

Simone, 85 jaar

¹¹ Woonsurvey 2005, Uitwendige woningschouwing 2005, Socio-economische enquête 2001, Winters, 2009

Energiearmoede

Leven in een woning van slechte kwaliteit doet de energiefactuur pijlsnel de hoogte in schieten. Door goedkope leidingen en slechte isolatie van muren en ramen is er een groot warmteverlies. Ook slechte en verouderde huishoudtoestellen zijn zware energievreters. Voor ouderen in armoede wegen deze energiefacturen zwaar door op het inkomen. Wanneer de energieprijzen stijgen, worden zij dubbel getroffen. Bovendien hebben ouderen met een beperkt inkomen weinig tot geen budget over om energiebesparende ingrepen in de woning door te voeren. Vooral huurwoningen zijn over het algemeen slecht geïsoleerd en net daar zijn oudere huurders volledig afhankelijk van de eigenaar. Besparen op energie in een slecht geïsoleerd huis brengt dus weinig zoden aan de dijk.

De woningen - objectieve kenmerken

	65-plussers	Vlaanderen
Geen isolerend glas	23,9%	16,4%
Geen dakisolatie	41,0%	30,1%
Geen muurisolatie	63,3%	48,9%
Geen vloerisolatie	82,1%	69,0%

Bron: Woonsurvey 2005

*“Ik probeer heel zuinig met energie om te springen.
Zo kan ik mijn energiefactuur beperken tot 85 euro per maand.
Op jaarbasis is dat nog een volledige maand pensioen dat ik moet afgeven.”
Norbert, 76 jaar*

Armoede op het platteland

Armoede komt niet alleen voor in stedelijke gebieden, maar ook op het platteland. Daar zit armoede vaak verborgen in oudere boerderijen, weg van de dorpskern. Armoede op het platteland heeft dus een ander gelaat dan in de stad. Onderzoek toont aan dat een op vier landbouwhuishoudens het financieel bijzonder moeilijk heeft.¹² De problematiek situeert zich vooral in plattelandsgebieden als West-Vlaanderen, het Meetjesland, het Pajottenland, de Vlaamse Ardennen, de Noorderkempen, het Hageland, Noord-Limburg, Zuid-Limburg en Voeren.¹³

Van al wie in bestaansonzekerheid leeft op het platteland is zeventig procent een oudere persoon.¹⁴ Dit is niet te verwonderen als je weet dat op het platteland de veroudering van de bevolking sterk toeneemt. In plattelandsgebieden worden ouderen met verschillende problemen geconfronteerd. Zo is de kwaliteit van sommige woningen bijzonder laag. Bovendien zijn er weinig sociale woningen of andere aangepaste woningen voorhanden. Doordat jongere generaties vaker naar de stad trekken en de openbare vervoersmogelijkheden op het platteland beperkt zijn, kunnen ouderen die minder mobiel zijn en minder financiële mogelijkheden hebben, geïsoleerd geraken.

¹² Van Hecke en Marx (1999), *Boeren in de knel, Armoede in land- en tuinbouw*.

¹³ Kesteloot en Meys (2008), *Atlas van achtergestelde buurten in Vlaanderen en Brussel*.

¹⁴ www.weliswaar.be

Gezondheidsklachten door ongezonde woning

Een slechte ventilatie, vochtproblemen, schimmelvlekken op de muur, een kachel zonder goede afvoer, geluidshinder, onvoldoende lichtinval, ... zorgen voor een ongezonde woonomgeving. Veel mensen in armoede moeten noodgedwongen wonen in een ongezonde woning. Dit heeft implicaties op hun gezondheid: wie in zo'n woning woont, wordt veel vluuger ziek. Daarom leven mensen in armoede gemiddeld minder lang dan de doorsnee Belg.

Wist je dit?

- 56% van de oudere huurders op de private markt besteedt 30% van zijn inkomen aan huishuur.
- 50 000 woningen van ouderen hebben een gebrek aan basiscomfort.

Leven in armoede...

...leven in een minder goede gezondheid

'Arm maakt ziek en ziek maakt arm' dat is geen fabeltje. Sommige mensen dreigen door aanslepende gezondheidskosten in armoede terecht te komen. Andere mensen hebben door te leven in armoede meer kans op stress, een slechtere gezondheid en worden sneller ziek. Constant geconfronteerd worden met stresssituaties heeft een enorme invloed op iemands lichamelijke en geestelijke gezondheid. Zo leven mensen met een lagere sociale status (laag inkomensniveau, laag opleidingsniveau) gemiddeld 15 jaar minder lang in goede gezondheid. In Vlaanderen mogen zowel een 25-jarige hooggeschoolde vrouw als man hopen op nog meer dan 47 jaar in goede gezondheid. Een laaggeschoolde vrouw van dezelfde leeftijd daarentegen heeft amper 30,8 jaar voor de boeg, een laaggeschoolde man 33,6 jaar.¹⁵

Niet iedereen heeft de keuze om een gezond leven te leiden. Slechte leef- en woonomstandigheden hebben implicaties op de gezondheid. Het wonen in een vochtig huis, een ongezonde job, het wakker liggen van onbetaalde facturen, een ongezonde voeding, ... het zijn maar enkele factoren die ervoor kunnen zorgen dat mensen in armoede vaker te kampen krijgen met gezondheidsproblemen.

Voor wie regelmatig, langdurig of chronisch ziek is, kunnen de doktersbezoeken, opnames in het ziekenhuis, onderzoeken en geneesmiddelen de gezondheidskosten hoog doen oplopen.

Aangezien de uitgaven voor de gezondheid sterk toenemen na 65 jaar worden ouderen in armoede nog meer getroffen. Uit de gezondheidsenquête van 2008 blijkt dat in België maar liefst 41% van de 65-plussers hun uitgaven voor de gezondheidszorgen moeilijk kan betalen.¹⁶ Dat zijn **746 088** vijftenzestigplussers.

Voor mensen met een beperkt budget is het dikwijls wikkelen en wegen tussen gezondheid en andere levensnoodzakelijke uitgaven. Doktersbezoeken worden vaker uitgesteld, omdat ze deze kosten eerst moeten voorschieten, alvorens ze (gedeeltelijk) worden terugbetaald. Daardoor worden de gezondheidsproblemen alleen nog maar erger. In 2008 gaf 9% van de ouderen aan het gebruik van gezondheidsdiensten uit te stellen, in 2004 was dat iets minder dan 6%.¹⁷

¹⁵ Belgisch strategisch verslag inzake sociale bescherming en sociale inclusie, 2006

¹⁶ Gezondheidsenquête 2008

¹⁷ Gezondheidsenquête 2008 en 2004

Voor wie in armoede leeft, blijft de betaalbaarheid van de zorg een knelpunt. Om de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg voor mensen met een laag inkomen te verbeteren, werd het Omnio-statuuut in het leven geroepen. Dit statuut voorziet in een hogere tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en dus in een verlaging van het remgeld (de persoonlijke kost). Dit statuut moet je aanvragen bij het ziekenfonds en wordt toegekend indien de inkomsten van het gezin niet boven een bepaalde inkomensgrens komen. De kans is dus reëel dat een aantal rechthebbenden hier geen gebruik van maken, aangezien dit statuut niet automatisch wordt toegekend. Begin 2010 waren er in Vlaanderen 751 667 mensen die een Omnio-statuuut hadden verkregen, **414 306** van hen waren 60-plussers.¹⁸

*“Mijn vrouw is vorig jaar ernstig ziek geworden.
Ze moest een tijd lang opgenomen worden in het ziekenhuis.
Dat kostte allemaal veel geld.
Ik moest zelfs geld lenen om de ziekenhuiskosten te betalen.
Onze schulden werden steeds groter.”
Gino, 69 jaar*

Ook het hebben van een sociaal netwerk, speelt een belangrijke rol in de gezondheid. Dit sociaal netwerk zorgt er immers voor dat ouderen die problemen hebben met hun gezondheid een beroep kunnen doen op kinderen, familieleden, burens en vrienden. Aangezien ouderen met een klein inkomen vaak een beperkt sociaal netwerk hebben, zijn zij meer aangewezen op de formele zorg die relatief duur is en worden zij dus geconfronteerd met grotere kosten.

Toegang tot de gezondheidszorg

Om bepaalde rechten te verwerven en diensten te gebruiken, moet je op de hoogte zijn. Ouderen, en vooral deze met beperkte financiële middelen, weten vaak niet waar ze recht op hebben, welke tegemoetkomingen er zijn en bij welke dienst ze hiervoor terecht kunnen. Doorgaans hebben zij het moeilijker om toegang tot informatie over de gezondheidszorg te krijgen. Bovendien is de informatie steeds meer te vinden op websites en daar hebben ouderen en vooral ouderen met een beperkt inkomen minder toegang tot. Als ze wel toegang hebben, is er een kennis- en vaardigheidsdrempel om de nodige informatie op te zoeken. Dit maakt hun zoektocht naar informatie alleen maar complexer. Voor ouderen van vreemde herkomst is er nog een extra drempel, aangezien zij vaak moeilijkheden hebben met de taal.

Wist je dit?

- 41% van de 65-plussers in België kan de uitgaven voor gezondheidszorgen moeilijk betalen. Dat zijn 746 088 vijftenzestigplussers.
- 9% van de 65-plussers in België moet het gebruik van gezondheidsdiensten uitstellen. Dat zijn 163 775 vijftenzestigplussers.

¹⁸ www.lokalestatistieken.be

Sociaal leven

Leven in armoede...

... minder deelnemen aan het sociale leven

Een uitstapje maken, een cultureel bezoek, deelnemen aan een sportactiviteit, ... het zijn meestal zaken waar mensen in armoede het eerst op besparen. Doordat ze niet of minder kunnen deelnemen aan culturele, sportieve en vrijetijdsactiviteiten verminderen de sociale contacten en krimpt het sociale netwerk. Dit leidt gemakkelijker tot eenzaamheid of isolement.

Ouderen in armoede die willen deelnemen aan cultuur, sport of ontspanning, worden geconfronteerd met een aantal drempels. Allereerst is er de financiële drempel: het toegangsticket, de gepaste kledij, het vervoer, iets drinken voor of na de activiteit, ... Van de helft van de 60-plussers die nooit participeert aan cultuur geeft 24% aan dat culturele activiteiten te duur zijn.¹⁹ Daarnaast zijn er nog een aantal andere hindernissen die ervoor zorgen dat hun deelname aan vrijetijdsactiviteiten beperkt wordt. Ouderen met een laag inkomen kennen minder goed het aanbod, ze voelen zich soms minder thuis in bestaande verenigingen, hebben minder sociale contacten waardoor ze vaak alleen op stap moeten, ... Bovendien liggen veel voorzieningen niet in de buurt wat een extra drempel met zich meebrengt.

*“Andrea vraagt me steeds waarom ik niet meer kom naar
de activiteiten van onze ouderenvereniging.
Ik verzin telkens een excuus.
Ik kan haar toch niet vertellen dat ik het financieel niet aankan.”
Denise, 70 jaar*

De problemen die mensen in armoede ondervinden, brengen veel spanning en stress met zich mee. Daarom hebben zij juist nood aan ontspanning om eens te kunnen ontsnappen aan de beslommingen van het dagelijkse leven. Onderzoek²⁰ heeft aangetoond dat vakantie mensen in armoede mentaal sterker maakt. Dankzij een daguitstap of een week vakantie komen ze in contact met nieuwe mensen wat zorgt voor een uitgebreider sociaal netwerk. Bovendien krijkt een geslaagde vakantie ook hun zelfvertrouwen op. Maar voor veel mensen met een laag inkomen behoort een vakantie om even op adem te komen niet tot de mogelijkheden. In Vlaanderen kan 14,5% van de bevolking zich geen week vakantie veroorloven, bij de gepensioneerden loopt dit percentage op tot 16,6% en bij de 75-plussers geeft meer dan 20% aan niet op vakantie te kunnen gaan omwille van financiële redenen.²¹

¹⁹ Dominique Verté, e.a. (2010). *Klaar? Actie! Over ouderen en cultuurparticipatie*

²⁰ Onderzoek van Toerisme Vlaanderen en University of Westminster (GB), 2008

²¹ EU SILC 2006 (ADSEI)

Isolement

Op latere leeftijd neemt de omvang van het persoonlijke netwerk geleidelijk af omdat familieleden en vrienden wegvallen. Ouderen die minder middelen hebben, zijn kwetsbaarder om hieraan het hoofd te bieden. Doordat ouderen in armoede zich dikwijls zaken moeten ontfeggen, is de kans groot dat ze het gevoel krijgen er niet meer bij te horen. Sommige ouderen trekken zich op zichzelf terug en raken geïsoleerd. Cijfers tonen aan dat een op tien ouderen niet elke week bezoek krijgt van iemand.²² Nochtans is het hebben van een sociaal netwerk essentieel. Dit sociaal netwerk kan immers een belangrijke steun zijn.

Om te kunnen deelnemen aan het sociale leven, speelt mobiliteit een belangrijke rol. Ouderen hebben minder vervoersmiddelen ter beschikking en zijn dus afhankelijker van het openbaar vervoer. Vooral op het platteland is het aanbod kleiner waardoor ze zich moeilijker kunnen verplaatsen en zo het risico op isolement toeneemt. Ouderen met beperkte financiële middelen worden als het ware gedwongen meer thuis te blijven.

Wist je dit?

- Meer dan 1 op 5 van de 75-plussers gaat niet op vakantie om financiële redenen.
- 1 op 10 ouderen ziet niet elke week iemand.

Een leven in armoede betekent...

Een leven in armoede betekent dat je minder kansen krijgt en uitgesloten wordt op verschillende vlakken. Mensen die langdurig leven in armoede voelen zich niet aanvaard, onzeker, hebben het gevoel er niet bij te horen, hebben een minderwaardigheidsgevoel. Ze zijn getekend door deze uitsluiting. Armoede blijft een taboe. Daarom trachten ouderen hun armoede zo goed mogelijk te verbergen uit schaamte, uit schrik om er niet meer bij te horen. Vaak sluiten ze zichzelf af en komen niet meer buiten. Aangezien ouderen met financiële problemen minder sociale contacten hebben, wordt hun schrijnende situatie minder opgemerkt.

²² FOD Economie 2007 - dossier ouderen

Armoedefiche: hoe begin je eraan?

Doel

Armoede schuilt dikwijls achter een gesloten deur. Daarom is het niet eenvoudig om armoede bij ouderen te detecteren. Om na te gaan of iemand arm is kunnen een aantal factoren wijzen op een armoederisico, factoren zoals het inkomen, een tegemoetkoming in de gezondheidskosten, het al dan niet bezitten van een woning, ... Aan de hand van enkele specifieke vragen kan je samen met je lokale ouderenadviesraad de armoede bij ouderen in het algemeen nagaan. Het is de bedoeling om zo een aantal concrete cijfergegevens te verzamelen over de ouderen in jouw gemeente. Met deze gegevens krijg je een beeld van de armoede bij ouderen in je gemeente – de armoedefiche. Volgend jaar kan de lokale ouderenadviesraad een stap verder gaan door de verzamelde cijfergegevens te gebruiken om na te gaan welke stappen het lokale beleid kan nemen om de armoedeproblematiek bij ouderen in de gemeente aan te pakken. Het is voornamelijk de bedoeling dat je als ouderenadviesraad de situatie bekijkt en later aan de hand van objectieve gegevens beleidsvoorstellen kan doen.

Hoe ga je te werk?

Ouderenweekthema – informatie als start

Op de website www.ouderenweek.be vind je een powerpointpresentatie met gegevens over 'Armoede bij ouderen'. Deze presentatie kan een eerste insteek zijn om de leden van de ouderenadviesraad te informeren over het Ouderenweekthema. De start van de Ouderenweek 2010 is een ideaal moment om zo'n infomoment te organiseren.

Samen werken aan de armoedefiche

De vragen op de armoedefiche zijn opgedeeld in vijf domeinen:

- demografie
- inkomen
- wonen
- gezondheid
- sociaal leven

! Om de vragen van de armoedefiche in te vullen, is er wel enige computerkennis nodig. De meeste gegevens zijn immers te vinden op het internet.

Besprek in de lokale ouderenadviesraad welke leden aan deze zoekopdracht willen meewerken. Verdeel eventueel de vragen naargelang het aantal geïnteresseerde medewerkers.

Dit kan ook het uitgelezen moment zijn om iemand die niet zo vlot met de computer kan werken enkele tips te geven. Zo kan de opzoeking gebeuren in teams waarbij de ene wat hulp krijgt van de andere.

Samen sta je sterker

Is er in jouw gemeente een vereniging actief waar armen het woord nemen of een Welzijnsschakel (zie contactgegevens op p. 34)? Neem met hen contact op en leg de opzet van de Ouderenweekcampagne 2010 uit. Vraag na wat hun ervaringen zijn m.b.t. armoede bij ouderen. Het kan goed zijn om eens een ervaringsdeskundige uit te nodigen, die de problematiek komt toelichten, alvorens te starten met het opzoeken van de cijfergegevens.

Aan het werk... vul de armoedefiche in

De armoedefiche brengt aan de hand van enkele concrete cijfergegevens armoede bij ouderen in beeld. Bepaalde aanwijzingen kunnen immers duiden op armoede bij ouderen. Hieronder vind je enkele vragen. Om deze op te lossen, kan je onderstaand stappenplan volgen. Per vraag wordt aangeduid waar je het antwoord kan vinden. Ook op de website www.ouderenweek.be bij 'Methodiek' vind je dit stappenplan terug.

TIP!

Cijfers verzamelen: hoe begin ik eraan?

- Cijfers opvragen bij de gemeente – het OCMW.
- Cijfers uit de omgevingsanalyse van het Lokaal Sociaal Beleidsplan, uit het lokaal ouderenbeleidsplan (deze zijn te vinden op de website van je gemeente).
- Cijfers opzoeken via www.lokalestatistieken.be.
- Cijfers uit het behoefteonderzoek van jouw gemeente.
- Cijfers op de website www.ouderenweek.be.

Demografie

- **Hoeveel inwoners heeft jouw gemeente?**

Vraag na bij jouw gemeente of zoek zelf de cijfers via www.lokalestatistieken.be.

Surf naar www.lokalestatistieken.be.

Stap 1: Klik op 'CIJFERS PER DOMEIN'.

The screenshot shows the 'Lokale Statistieken' website. The main navigation menu includes 'Cijfers per domein', 'Projecten', 'In de kijker', and 'Helpdesk'. A red arrow points to the 'Cijfers per domein' button. The sidebar on the right contains links for 'over deze site', 'contact', 'helpdesk', 'sitemap', 'in de kijker', 'cijfers per domein', 'projecten', 'gebruikersinfo', and 'gebiedsindelingen'. The footer features logos for 'Vlaamse Provincies' and 'VVSQ'.

Stap 2: Klik vervolgens op 'DEMOGRAFIE'.

Cijfers per domein

U bent hier : lokalestatistieken > cijfers per domein

Selecteer het domein en vraag je rapport op

Algemeen	Arbeidsmarkt	Bestuurszaken	Cultuur
Demografie	Economie	Energie	Landbouw
Milieu & Natuur	Mobiliteit	Onderwijs & Vorming	Ruimtelijke ordening
Toerisme	Welzijn & Kansarmoede	Wonen	

 Lokale Statistieken

- over deze site
- contact
- helpdesk
- sitemap
- in de kijker
- cijfers per domein**
- projecten
- gebruikersinfo
- gebiedsindelingen

Stap 3: Kies nu 'KANT-EN-KLARE RAPPORTEN'.

Demografie

U bent hier : lokalestatistieken > cijfers per domein > demografie

Kant-en-klare rapporten Deze rapporten zijn opgesteld om je te voorzien van de basisgegevens. Ze kunnen weergegeven worden in html, wafel en pdf.	Maak zelf een rapport Bij deze rapporten kan je aan de hand van zelf opbouwde gebetailerde gegevens vragen doorheen de jaren.
Kubussen Wordt verwacht!	Cartografie

TIPS voor gebruik

 Lokale Statistieken

- over deze site
- contact
- helpdesk
- sitemap
- in de kijker
- cijfers per domein
- projecten
- gebruikersinfo
- gebiedsindelingen

Stap 4: In het eerste vakje bij 'INWONERS', klik je 'GEMEENTE' aan.

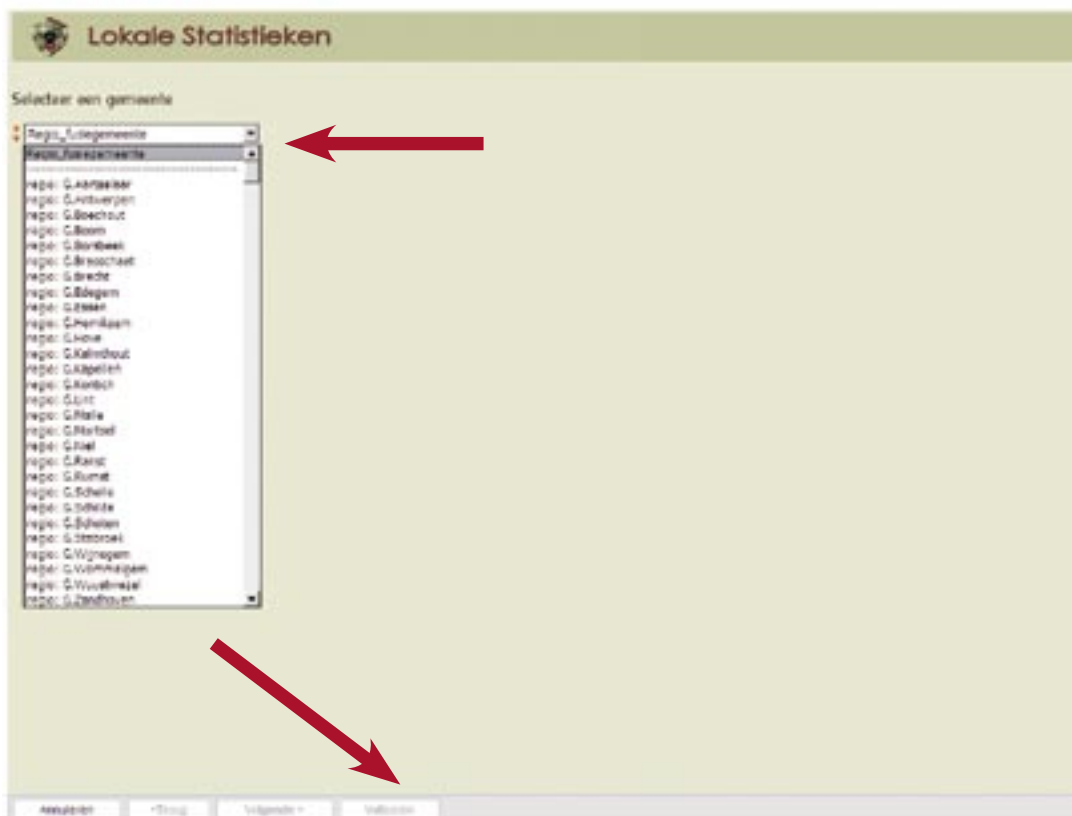

Je komt nu op een nieuwe site waar je jouw gemeente kan selecteren.

Stap 5:

Ga met de muis op het rechterpijlte staan aan het uiteinde van het leeg hokje. Nu kun je jouw gemeente zoeken en aanklikken.

Wanneer je je gemeente hebt geselecteerd, klik je onderaan op het vakje 'VOLTOOIEN'.

Je krijgt nu de bevolkingsstatistieken van jouw gemeente.
Voorbeeld: Grimbergen

Lokale Statistieken
Bevolkingsstatistieken regio: G.Grimbergen

Aantal inwoners volgens geslacht en nationaliteit, toestand op 1 januari

	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997
geslacht niet											
nationaal Belg	14.824	14.845	14.887	14.890	14.820	14.870	15.062	15.129	15.028	15.128	15.281
nationaal niet-Belg	924	914	926	929	932	933	907	890	940	999	1.092
nationaal andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nationaal onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
geslacht vrouw											
nationaal Belg	18.091	18.081	18.124	18.112	18.207	18.202	18.427	18.481	18.628	18.697	18.812
nationaal niet-Belg	569	563	575	575	573	574	554	569	603	640	704
nationaal andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nationaal onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	34.120	34.631	34.746	34.930	34.993	35.872	35.840	35.962	35.975	36.149	36.173

Aantal inwoners volgens geslacht en leeftijdsgroep, toestand op 1 januari

	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997
geslacht niet											
leeftijd 0-17	3.206	3.180	3.176	3.221	3.213	3.203	3.202	3.280	3.201	3.400	3.581
leeftijd 18-59	9.282	9.328	9.374	9.289	9.222	9.270	9.211	9.203	9.289	9.211	9.211
leeftijd 60+	3.240	3.223	3.201	3.385	3.347	3.362	3.376	3.411	3.468	3.528	3.581
Totaal	15.728	15.731	15.751	15.895	15.822	15.835	15.889	15.900	16.138	16.189	16.273
geslacht vrouw											
leeftijd 0-17	3.112	3.075	3.083	3.140	3.125	3.144	3.148	3.207	3.128	3.290	3.374
leeftijd 18-59	9.360	9.329	9.343	9.417	9.339	9.402	9.396	9.422	9.436	9.411	9.411
leeftijd 60+	4.778	4.744	4.771	4.718	4.704	4.701	4.677	4.671	4.678	4.711	4.671

Bij de tabel 'AANTAL INWONERS VOLGENS GESLACHT EN NATIONALITEIT, TOESTAND OP 1 JANUARI' vind je per jaar het aantal inwoners. Je noteert het cijfer van 2007 dat bij 'TOTAAL' staat op de armoedefiche.

• **Hoeveel 60-plussers telt jouw gemeente?**

Onderaan deze site (zie voorgaande stappen) vind je de tabel 'AANTAL INWONERS VOLGENS GESLACHT EN LEEFTIJDGROEP, TOESTAND OP 1 JANUARI'. Per geslacht krijg je de cijfers per leeftijdsgroep. Noteer hoeveel mannelijke 60-plussers er waren in 2007. Herhaal deze stap voor het aantal vrouwelijke 60-plussers. Tel deze twee cijfers samen. Noteer dit cijfer op de armoedefiche.

	Aantal inwoners 2007
Mannelijke 60-plussers	
Vrouwelijke 60-plussers	
Totaal 60-plussers	

• **Hoeveel 65-plussers telt jouw gemeente?**

Mensen boven de 65 jaar lopen objectief een groter armoederisico dan wie jonger is.

Surf naar www.ouderenweek.be. Klik op 'Ouderenweekcampagne 2010' en ga naar 'Methodiek'. Bij het item 'Demografie', kies je voor 'Bevolking naar leeftijdsgroepen per gemeente'. Open dit document door er op te klikken. Je krijgt de gevraagde resultaten. Ga voor jouw gemeente na hoeveel 65-plussers er zijn. Hiervoor moet je verschillende leeftijdscategorieën optellen nl. 65-69, 70-74, 75-79, 80-84, 85-89, 90-94, 95 jaar en meer. Maak de som en noteer dit cijfer (totaal) op de armoedefiche.

Leeftijdscategorie	Aantal
65-69 jaar (Kolom O)	
70-74 jaar (Kolom P)	
75-79 jaar (Kolom Q)	
80-84 jaar (Kolom R)	
85-89 jaar (Kolom S)	
90-94 jaar (Kolom T)	
95 jaar en meer (Kolom U)	
TOTAAL = 65-plussers	

• **Hoeveel 75-plussers telt jouw gemeente?**

Binnen de groep ouderen lopen 75-plussers een hoger armoederisico.

Surf naar www.ouderenweek.be. Klik op 'Ouderenweekcampagne 2010' en ga naar 'Methodiek'. Bij het item 'Demografie', kies je voor 'Bevolking naar leeftijdsgroepen per gemeente'. Open dit document door er op te klikken. Je krijgt de gevraagde resultaten. Ga voor jouw gemeente na hoeveel 75-plussers er zijn. Hiervoor tel je volgende leeftijdscategorieën samen: 75-79, 80-84, 85-89, 90-94, 95 jaar en meer. Maak de som en noteer dit cijfer (totaal) op de armoedefiche.

Leeftijdscategorie	Aantal
75-79 jaar (Kolom Q)	
80-84 jaar (Kolom R)	
85-89 jaar (Kolom S)	
90-94 jaar (Kolom T)	
95 jaar en meer (Kolom U)	
TOTAAL = 75-plussers	

Inkomen

Het gebruik van enkele uitkeringen, namelijk inkomensgarantie voor ouderen, gewaarborgd inkomen voor bejaarden en tegemoetkoming hulp aan bejaarden, kan een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van 'arme' ouderen.

• **Hoeveel ouderen ontvangen een gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB) / een inkomensgarantie voor ouderen (IGO)?**

Ouderen (65+) die over niet voldoende bestaansmiddelen beschikken, kunnen beroep doen op een inkomensgarantie voor ouderen (IGO). De IGO vervangt sinds juni 2001 het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB), al blijft dit (indien gunstiger) behouden als verworven recht. Meestal geven deze bedragen een toeslag bovenop het pensioen, zodat men een bedrag bekommt dat vergelijkbaar is met het leefloon.

Surf naar www.ouderenweek.be. Klik op 'Ouderenweekcampagne 2010' en ga naar 'Methodiek'. Onder het luik 'Inkomen' vind je een lijst 'GIB IGO per postcode'. Open het excelbestand en noteer het aantal ouderen dat een GIB ontvangt. Noteer daarna het aantal ouderen dat een IGO ontvangt. Tel deze op en noteer het totaal op de armoedefiche.

Inkomen	Aantal
GIB (gewaarborgd inkomen voor bejaarden)	
IGO (inkomensgarantie voor ouderen)	
TOTAAL (som GIB en IGO)	

• **Hoeveel ouderen ontvangen een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB)?**

Ouderen (65+) met een verminderde zelfredzaamheid kunnen een tegemoetkoming hulp aan bejaarden krijgen.

Zoek deze cijfers op www.lokalestatistieken.be.

Surf naar www.lokalestatistieken.be.

Stap 1: Klik op 'CIJFERS PER DOMEIN'.

Stap 2: Vervolgens op 'WELZIJN EN KANSARMOEDE'.

Stap 3: Kies nu 'KANT-EN-KLARE RAPPORTEN'.

The screenshot shows the 'Welzijn & kansarmoede' section of the Lokale Statistieken website. The breadcrumb trail is 'U bent hier : lokalestatistieken > cijfers per domein > welzijn & kansarmoede'. There are four main content boxes: 'Kant-en-klare rapporten' (highlighted with a red arrow), 'Maak zelf een rapport', 'Kubussen', and 'Cartografie'. A 'TIJDS voor gebruik' badge is visible. On the right, there is a vertical menu with icons for 'over deze site', 'contact', 'helpdesk', 'sitemap', 'in de kijker', 'cijfers per domein', 'projecten', 'gebruikersinfo', and 'gebiedsindelingen'. The footer features the 'Lokale Statistieken' logo.

Stap 4: In het derde vakje bij 'TEGEMOETKOMINGEN GEHANDICAPTEN', klik je 'GEMEENTE' aan.

The screenshot shows the 'Kant-en-klare rapporten' section. The breadcrumb trail is 'U bent hier : lokalestatistieken > cijfers per domein > welzijn > kant-en-klare rapporten'. There are six content boxes arranged in a 2x3 grid. The top-right box, 'Tegemoetkomsten gehandicapten', contains a 'GEMEENTE' button highlighted with a red arrow. The other boxes are 'Kansarme gebieden', 'Sociale bijstand', 'Voorkeursregeling in de zelfvoorziening', 'Voorzieningen', and 'Vlaamse participatie'. The right-hand menu and footer are identical to the previous screenshot.

Je komt nu op een nieuwe site waar je jouw gemeente kan selecteren.

Bij de tabel 'AANTAL RECHTHEBBENDEN OP EEN TEGEMOETKOMING VOOR HULP AAN BEJAARDEN - NAAR LEEFTIJDSCLASSE' noteer je per leeftijdsklasse hoeveel ouderen dergelijke tegemoetkoming krijgen. Noteer de cijfers van 2009 op de armoedefiche. Bereken zelf het totaal.

Leeftijdsklasse	2009
Leeftijdsklasse 65-74	
Leeftijdsklasse 75-79	
Leeftijdsklasse >80	
Totaal	

Wonen

In Vlaanderen is ruim driekwart van de ouderen huiseigenaar. Maar een eigen woning is allerminst een garantie om uit de armoede te blijven. Veel ouderen wonen in onaangepaste woningen, want onderhoud en comfortaanpassingen vergen investeringen. Ouderen die huren op de private markt zijn extra kwetsbaar, want zij besteden een groot deel van hun inkomen aan huur en lopen zo een groter armoederisico.

• Hoeveel ouderen zijn in jouw gemeente eigenaar van hun woning?

Surf naar www.ouderenweek.be. Klik op 'Ouderenweekcampagne 2010' en ga naar 'Methodiek'. Onder het luik 'Wonen' vind je per provincie een lijst. Open het excelbestand van jouw provincie en noteer het aantal ouderen dat eigenaar is in jouw gemeente.

• Hoeveel ouderen zijn in jouw gemeente huurder?

Surf naar www.ouderenweek.be. Klik op 'Ouderenweekcampagne 2010' en ga naar 'Methodiek'. Onder het luik 'Wonen' vind je per provincie een lijst. Open het excelbestand van jouw provincie en noteer het aantal ouderen dat huurder is in jouw gemeente.

Gezondheid

Gezondheidskosten kunnen zwaar doorwegen op het budget. Door de zorgverzekering kunnen ook ouderen rekenen op een tegemoetkoming voor de niet-medische kosten.

Vraag na bij jouw gemeente of zoek zelf de cijfers op www.lokalestatistieken.be.

Surf naar www.lokalestatistieken.be. (hetzelfde als eerste vraag, zie schermafdruck blz. 20-21)

Stap 1: Klik op 'CIJFERS PER DOMEIN'.

Stap 2: Vervolgens op 'WELZIJN EN KANSARMOEDE'.

Stap 3: Kies nu 'KANT-EN-KLARE RAPPORTEN'.

Stap 4: In het zesde vakje bij 'VLAAMSE ZORGVERZEKERING', klik je 'GEMEENTE' aan.

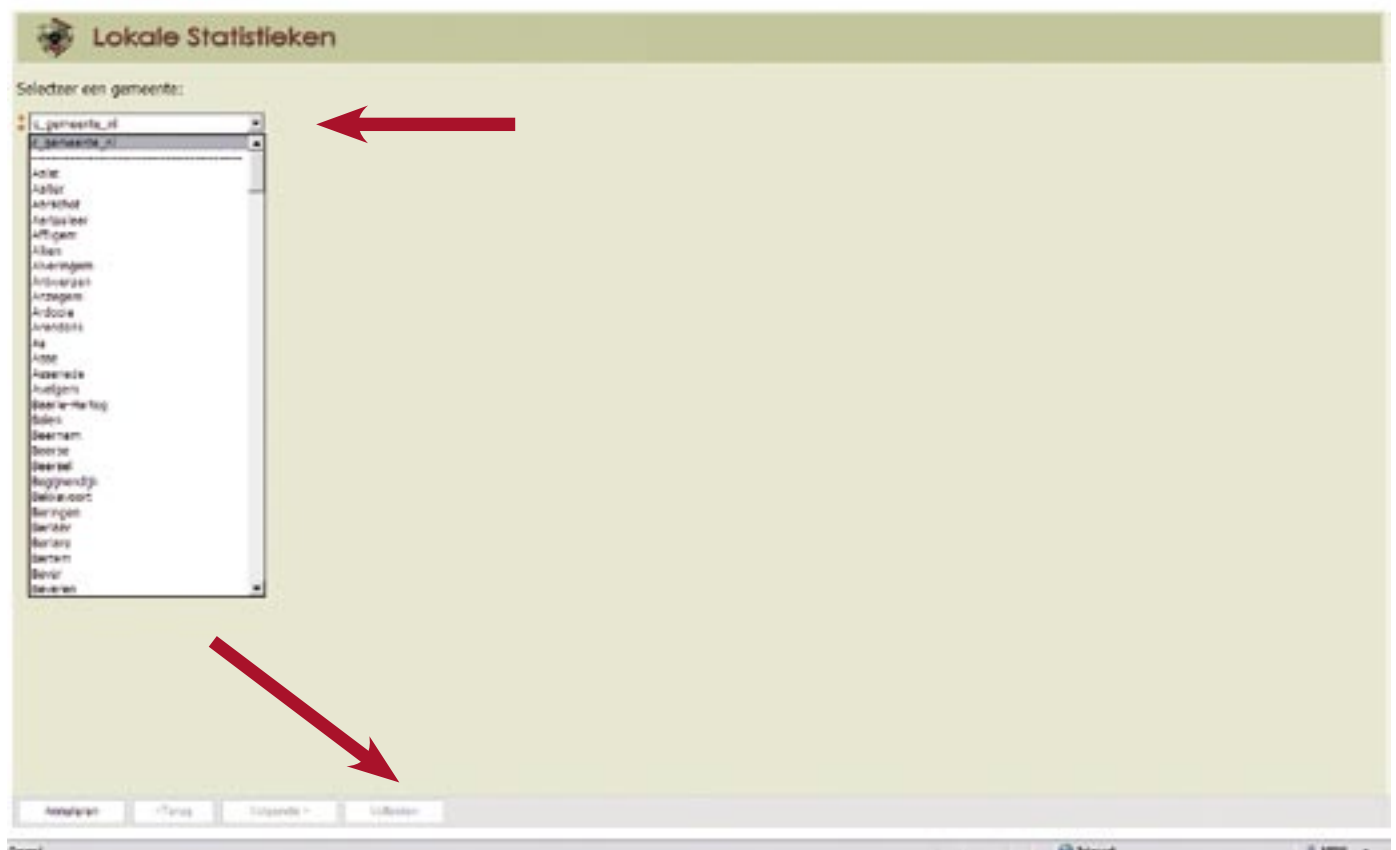

Je komt nu op een nieuwe site waar je jouw gemeente kan selecteren.

Stap 5:

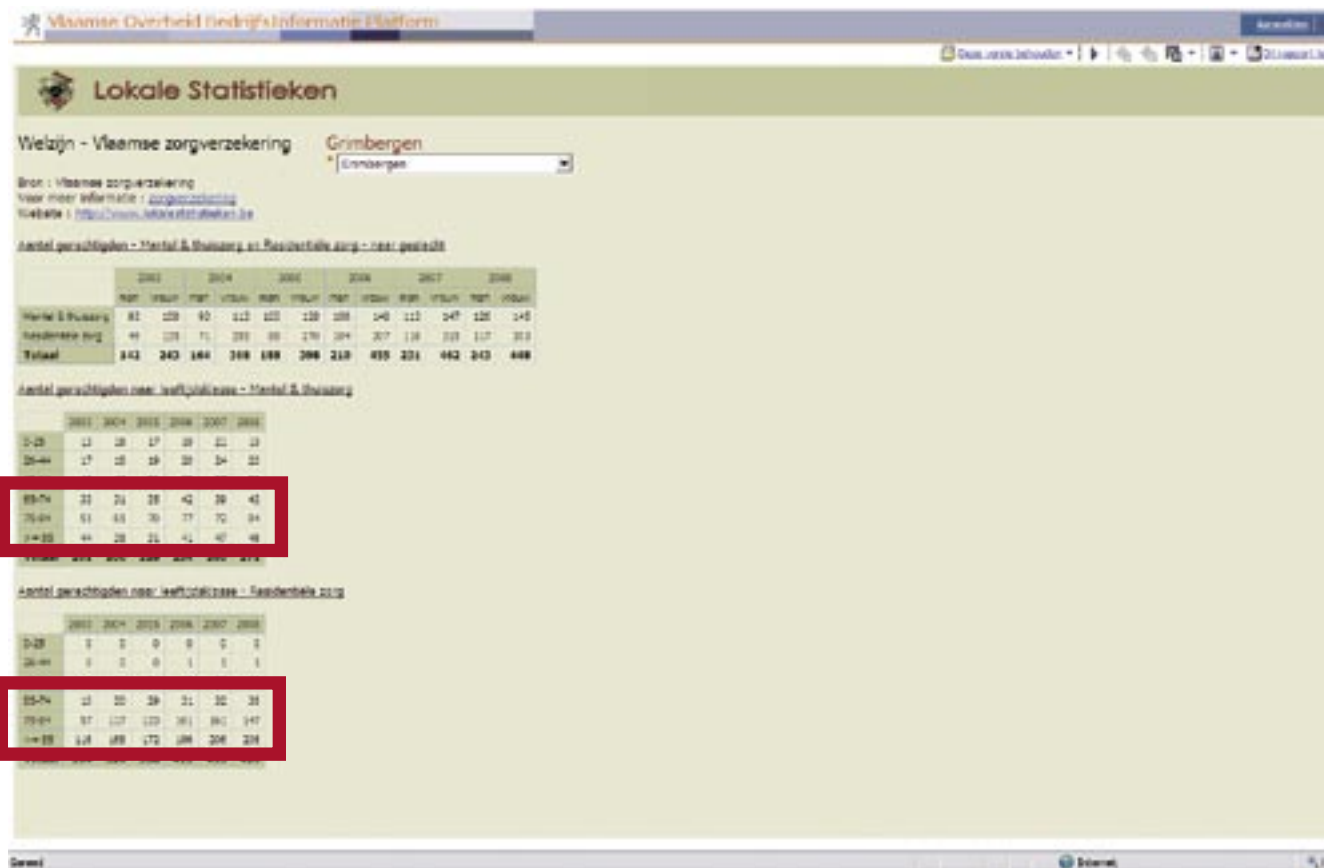
Ga met de muis op het rechterpijlte staan aan het uiteinde van het leeg hokje. Nu kun je jouw gemeente zoeken en aanklikken.

Wanneer je je gemeente hebt geselecteerd, klik je onderaan op het vakje 'VOLTOOIEN'.

Je krijgt nu de statistieken van jouw gemeente.

Voorbeeld: Grimbergen

Hoeveel thuiswonende ouderen krijgen in jouw gemeente een bijdrage van de zorgverzekering?

Zwaar zorgbehoevenden die thuis verzorgd worden, kunnen via de zorgverzekering een vergoeding krijgen voor niet-medische hulp, nl. 130 euro/maand.

Noteer per leeftijdsklasse het aantal personen dat een bijdrage van de zorgverzekering ontvangt (cijfers 2008). Bereken hiervan het totaal en vul dit cijfer in op de armoedefiche.

Aantal gerechtigden naar leeftijdsklasse - Mantel & thuiszorg

Leeftijdsklasse	2008
Leeftijdsklasse 65-74	
Leeftijdsklasse 75-84	
Leeftijdsklasse >=85	
Totaal	

Hoeveel ouderen in het woonzorgcentrum ontvangen een bijdrage van de zorgverzekering?

Ook alle bewoners van een woonzorgcentrum (rusthuizen en RVT's) of een psychiatrisch verzorgingstehuis worden ten laste genomen door de zorgverzekering. Ze ontvangen een (forfaitaire) tegemoetkoming van 130 euro/maand.

Noteer per leeftijdsklasse het aantal personen van het woonzorgcentrum dat een bijdrage van de zorgverzekering ontvangt (cijfers 2008). Bereken hiervan het totaal en vul dit cijfer in op de armoedefiche.

Aantal gerechtigden naar leeftijdsklasse - Residentiële zorg

Leeftijdsklasse	2008
Leeftijdsklasse 65-74	
Leeftijdsklasse 75-84	
Leeftijdsklasse >=85	
Totaal	

• Hoeveel ouderen hebben een Omnio-statuuat?

Personen met een laag gezinsinkomen kunnen het Omnio-statuuat aanvragen. Dit statuuat wordt enkel toegekend indien de inkomsten van het gezin niet boven een bepaalde grens komen. Hierdoor hebben ze onder meer recht op een hogere terugbetaling van hun ziektekosten.

Vraag na bij jouw gemeente of zoek zelf de cijfers op www.lokalestatistieken.be.

Stap 1: Klik op 'CIJFERS PER DOMEIN'.

Stap 2: Vervolgens op 'WELZIJN EN KANSARMOEDE'.

Stap 3: Kies nu 'KANT-EN-KLARE RAPPORTEN'.

Stap 4: In het vierde vakje bij 'VOORKEURSBEHANDELING IN DE ZIEKTEVERZEKERING', klik je 'GEMEENTE' aan.

Kant-en-klare rapporten

U bent hier : lokalestatistieken > cijfers per domein > welzijn > kant-en-klare rapporten

Kansarme gebieden
Gemeente
Arrondissement
Provincie
Gewest
13 Gemeentebesturen
Rocoo
Vlaamse Rand
VRIED-klasse

Sociale bijstand
Gemeente
Arrondissement
Provincie
Gewest
13 Gemeentebesturen
Rocoo
Vlaamse Rand
VRIED-klasse

Tegengestelden gebiedsrapport
Gemeente
Arrondissement
Provincie
Gewest
13 Gemeentebesturen
Rocoo
Vlaamse Rand
VRIED-klasse

Voorkeursbehandeling in de ziekteverzekering
Gemeente
Arrondissement
Provincie
Gewest
13 Gemeentebesturen
Rocoo
Vlaamse Rand
VRIED-klasse

Voorzieningen
Gemeente
Arrondissement
Provincie
Gewest
13 Gemeentebesturen
Rocoo
Vlaamse Rand
VRIED-klasse

Vlaamse zorgverzekering
Gemeente
Arrondissement
Provincie
Gewest
13 Gemeentebesturen
Rocoo
Vlaamse Rand
VRIED-klasse

over deze site
contact
helpdesk
alternatieven
in de kijker
cijfers per domein
projecten
gebruikersinformatie
gebiedsindelingen

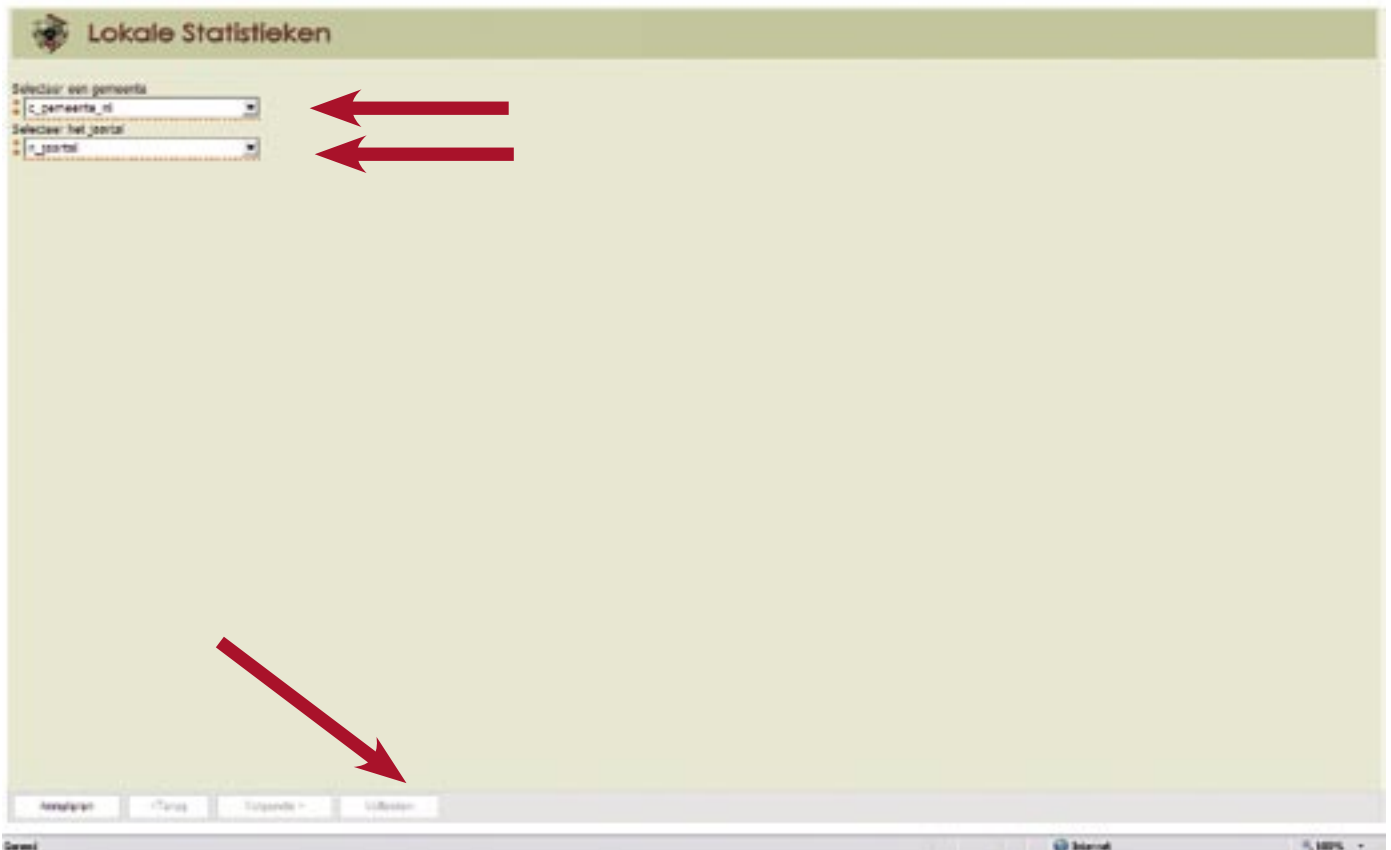
Lokale Statistieken

Je komt nu op een nieuwe site waar je jouw gemeente kan selecteren.

Stap 5:

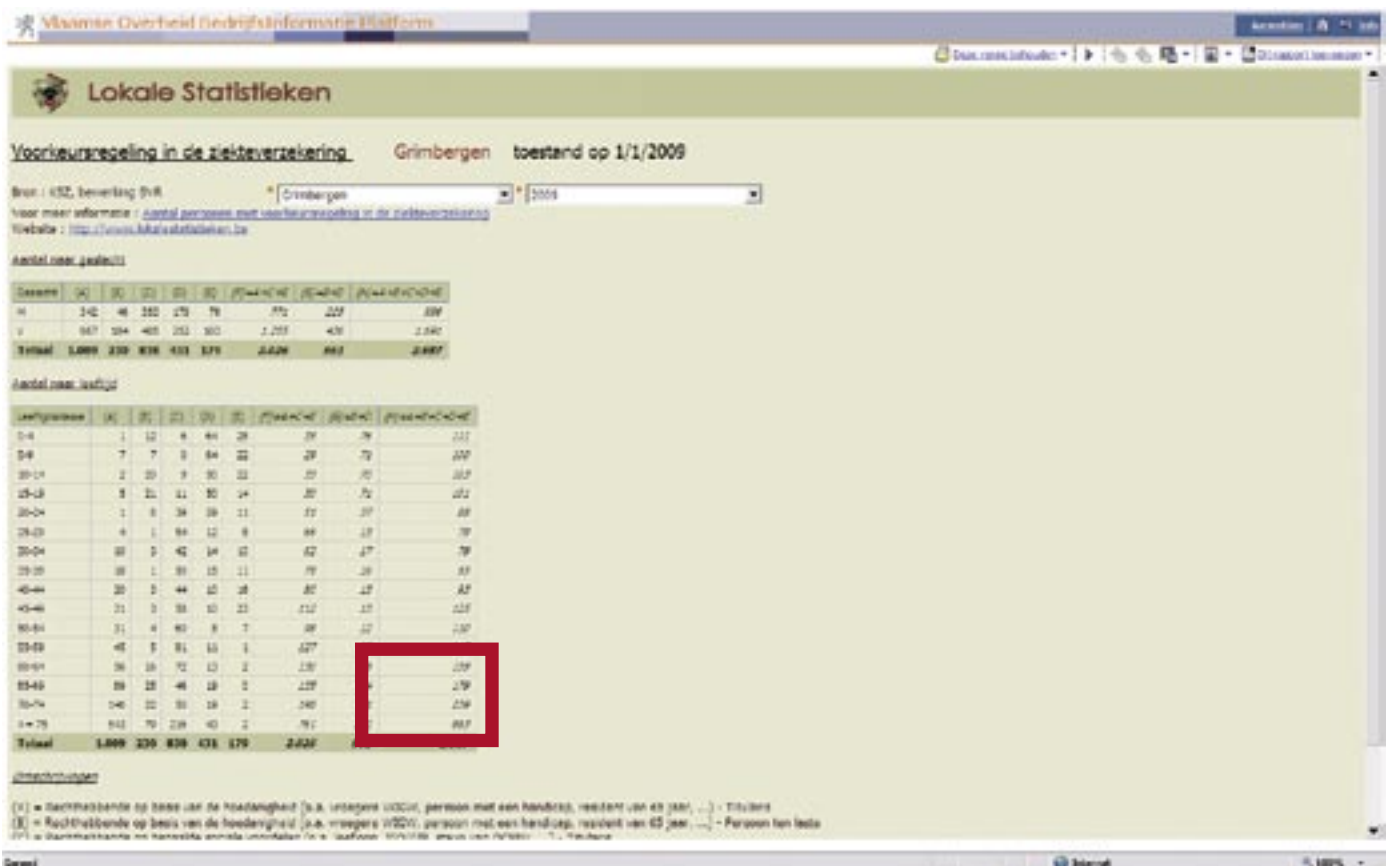
Ga met de muis op het rechterpijlte staan aan het uiteinde van het leeg hokje. Nu kun je jouw gemeente zoeken en aanklikken.

Wanneer je je gemeente hebt geselecteerd, selecteer je het jaartal 2009 en vervolgens klik je onderaan op het vakje 'VOLTOOIEN'.

Je krijgt nu de statistieken van jouw gemeente.

Voorbeeld: Grimbergen

Om het uiteindelijke cijfer te verkrijgen, is er een kleine optelsom nodig. Bij 'AANTAL NAAR LEEFTIJD' heb je verschillende leeftijdscategorieën nl. 60-64, 65-69, 70-74, +75. Neem telkens het cijfer uit de laatste kolom (H) en tel de cijfers van de verschillende leeftijdscategorieën te beginnen bij 60-64 bij elkaar op. Op die manier heb je het resultaat voor het totaal aantal ouderen die recht hebben op een voorkeurtarief in de ziekteverzekering. Noteer dit eindcijfer (totaal) op de armoedefiche.

Leeftijdsklasse	(H)=A+B+C+D+E
Leeftijdsklasse 60-64	
Leeftijdsklasse 65-69	
Leeftijdsklasse 70-74	
Leeftijdsklasse > = 75	
Totaal	

Sociaal leven

Alleenstaande ouderen lopen een groter risico om in armoede terecht te komen. Vooral alleenstaande oudere vrouwen (65+) hebben een groter risico om met armoede geconfronteerd te worden, nl. 25,4%. Bovendien gaat armoede ook vaak gepaard met eenzaamheid: de sociale contacten verminderen, ouderen participeren minder vaak aan het sociale leven, ...

- **Hoeveel 65-plussers wonen in jouw gemeente alleen?**
  - **Hoeveel mannen?**
  - **Hoeveel vrouwen?**

Surf naar www.ouderenweek.be. Klik op 'Ouderenweekcampagne 2010' en ga naar 'Methodiek'. Onder het luik 'Sociaal leven' vind je een lijst 'alleenwonende 65-plussers'. Open het excelbestand en noteer op de armoedefiche het aantal mannelijke 65-plussers dat alleen woont. Noteer vervolgens het aantal vrouwelijke 65-plussers dat alleen woont. Vul nu het totaal in.

Alleenwonende 65-plussers	Aantal
mannen	
vrouwen	
Totaal (mannen + vrouwen)	

Extra vragen - Behoeftedonderzoek

Prof. Dominique Verté (VUB) heeft reeds in een 100-tal gemeenten een behoeftedonderzoek bij ouderen gedaan. Indien dit onderzoek ook uitgevoerd werd in jouw gemeente, dan kan je bijkomende vragen invullen.

Inkomen

- **Hoeveel procent van de ouderen geeft aan financieel moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen?**

Wonen

- **Hoeveel procent van de ouderen geeft aan dat hun woning zeer onaangepast is?**

Sociaal leven

- **Hoeveel procent van de ouderen geeft aan niet aan culturele evenementen te participeren omwille van financiële redenen?**
- **Hoeveel procent van de ouderen heeft last van (ernstige) eenzaamheidsgevoelens?**

Het armoederisicopercentage in jouw gemeente

- Bereken zelf het armoederisico van de 65-plussers in jouw gemeente.

Neem het aantal 65-plussers in jouw gemeente en vermenigvuldig dit aantal met 19,4. Deel dit getal door 100. Zo bekom je het aantal personen dat in jouw gemeente een verhoogd risico op armoede heeft. Vul dit cijfer en de naam van jouw gemeente in op stippellijn op de armoedefiche.

In Vlaanderen heeft 19,4% van de 65-plussers een verhoogd risico op armoede. Dat betekent dat ongeveer ..... ouderen in .....(GEMEENTE) een armoederisico lopen.

Armoedefiche
'Armoede bij ouderen in beeld'

GEMEENTE/STAD:

In Vlaanderen heeft 19,4% van de 65-plussers een verhoogd risico op armoede. Dat betekent dat ongeveer ..... ouderen in .....(GEMEENTE) een armoederisico lopen.

Demografie

- Hoeveel inwoners zijn er in jouw gemeente?
- Hoeveel 60-plussers telt jouw gemeente?
- Hoeveel 65-plussers telt jouw gemeente?
- Hoeveel 75-plussers telt jouw gemeente?

Inkomen

- Hoeveel ouderen ontvangen een IGO/GIB in jouw gemeente?
- Hoeveel ouderen ontvangen een THAB in jouw gemeente?

Wonen

- Hoeveel 60-plussers zijn eigenaar in jouw gemeente?
- Hoeveel 60-plussers zijn huurder in jouw gemeente?

Gezondheid

- Hoeveel 65-plussers ontvangen een bijdrage van de zorgverzekering in jouw gemeente?
- Hoeveel 60-plussers hebben een Omnio-statuuat in jouw gemeente?

Exemplaar om zelf te bewaren
Armoedefiche
'Armoede bij ouderen in beeld'

GEMEENTE/STAD:

In Vlaanderen heeft 19,4% van de 65-plussers een verhoogd risico op armoede. Dat betekent dat ongeveer ..... ouderen in .....(GEMEENTE) een armoederisico lopen.

Demografie

- Hoeveel inwoners zijn er in jouw gemeente?
- Hoeveel 60-plussers telt jouw gemeente?
- Hoeveel 65-plussers telt jouw gemeente?
- Hoeveel 75-plussers telt jouw gemeente?

Inkomen

- Hoeveel ouderen ontvangen een IGO/GIB in jouw gemeente?
- Hoeveel ouderen ontvangen een THAB in jouw gemeente?

Wonen

- Hoeveel 60-plussers zijn eigenaar in jouw gemeente?
- Hoeveel 60-plussers zijn huurder in jouw gemeente?

Gezondheid

- Hoeveel 65-plussers ontvangen een bijdrage van de zorgverzekering in jouw gemeente?
- Hoeveel 60-plussers hebben een Omnio-statuuat in jouw gemeente?

VOORBEELD

Hieronder vind je een voorbeeld van een ingevulde armoedefiche. Deze cijfers hebben betrekking op de ouderen in Vlaanderen.

Armoedefiche 'Armoede bij ouderen in Vlaanderen'

In Vlaanderen heeft 19,4% van de 65-plussers een verhoogd risico op armoede. Dat betekent dat ongeveer **213 438** ouderen in *Vlaanderen* arm zijn.

Demografie

- Hoeveel inwoners zijn er in Vlaanderen? **6 161 600**
- Hoeveel 60-plussers telt Vlaanderen? **1 455 338**
- Hoeveel 65-plussers telt Vlaanderen? **1 100 194**
- Hoeveel 75-plussers telt Vlaanderen? **533 867**
- Hoeveel 80-plussers telt Vlaanderen? **288 938**

Inkomen

- Hoeveel ouderen ontvangen een IGO/GIB in Vlaanderen? **68 339**
- Hoeveel ouderen ontvangen een THAB in Vlaanderen? **87 351**

Wonen

- Hoeveel 60-plussers zijn eigenaar van hun woning in Vlaanderen? **614 386**
- Hoeveel 60-plussers zijn huurder van hun woning in Vlaanderen? **164 346**

Gezondheid

- Hoeveel 65-plussers ontvangen een bijdrage van de zorgverzekering in Vlaanderen? **151 050**
- Hoeveel 60-plussers hebben een Omnio-statuuut in Vlaanderen? **443 496**

Sociaal leven

- Hoeveel 65-plussers wonen alleen in Vlaanderen? **301 385**
  - Hoeveel mannen? **81 149**
  - Hoeveel vrouwen? **220 236**

EXTRA VRAGEN - BEHOEFTEONDERZOEK

Inkomen

- Hoeveel procent van de 60-plussers in Vlaanderen geeft aan financieel moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen? **39,4% van de 60-plussers**

Wonen

- Hoeveel procent van de ouderen in Vlaanderen geeft aan dat hun woning zeer onaangepast is? **41% van de 60-plussers**

Sociaal leven

- Hoeveel procent van de ouderen in Vlaanderen geeft aan niet aan culturele evenementen te participeren omwille van financiële redenen? **28,7% van de 60-plussers**
- Hoeveel procent van de ouderen in Vlaanderen heeft last van (ernstige) eenzaamheidsgevoelens? **18% van de 60-plussers**

Resultaten armoedefiche bekend maken

Armoede in beeld brengen is heel complex. De armoedefiche geeft enkele concrete cijfers die kunnen duiden op armoede bij ouderen in jouw gemeente. Het aantal gerechtigden op de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) of het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB) is een indicator voor het aantal ouderen dat onder of net op de armoederisicogrens leeft. Ook het Omnio-statuut dat recht geeft op een betere vergoeding van de medische kosten (arts, tandarts, kinesitherapeut, apotheker, hospitalisatie, ...) is een indicator voor het aantal ouderen met een laag inkomen. Zo wijst het feit dat men geen eigenaar is van zijn woning op een beperkter kapitaal. Binnen de groep ouderen lopen enkele groepen een groter armoederisico nl. de 75-plussers en de alleenstaande oudere vrouwen.

Armoede bestaat ook in jouw straat, in jouw buurt, in jouw gemeente. Op de ingevulde armoedefiche staan een aantal objectieve gegevens verzameld. Nu is het aan jullie om deze resultaten bekend te maken en zo armoede bij ouderen onder de aandacht te brengen.

HOE?

In de ouderenadviesraad

Organiseer een namiddag waarop de resultaten worden toegelicht.

Mogelijkheden:

- Vraag een ervaringsdeskundige om een getuigenis naar voor te brengen.
- Breng armoede in beeld door een tentoonstelling te maken.
- Presenteer enkele goede praktijkvoorbeelden.

Voor een ruimer publiek

- Nodig de lokale pers uit! Contacteer een journalist om het doel van de Ouderenweekcampagne en de armoedefiche toe te lichten.
- Zet een gesprek op touw rondom armoede bij ouderen.
- Geef een voorstelling voor de gemeente- en de OCMW-raad aan de hand van de powerpointpresentatie en de armoedefiche.
- Informeer alle ouderen in je gemeente door een presentatie te geven.
- Vraag om een artikel over het thema en de armoedefiche te publiceren bv. in het informatieblad van de gemeente.

Organiseer een debatnamiddag over armoede

Nodig de schepenen uit die verantwoordelijk is voor het armoedebeleid in jouw gemeente, afgevaardigden van ouderenverenigingen en mensen betrokkenen uit het brede werkveld van armoedebestrijding.

Mogelijke vragen:

- Welke drempels ervaren ouderen in armoede?
- Welke initiatieven heeft de gemeente reeds genomen? Zijn het effectieve oplossingen?
- Hoe kan de lokale ouderenadviesraad samen met verenigingen waar armen het woord nemen samenwerken om armoede bij ouderen onder de aandacht te brengen?

Maak je eigen activiteit rond armoede bekend!

Voor deze Ouderenweekcampagne lanceert de Vlaamse Ouderenraad een nieuwe website www.ouderenweek.be. Je vindt er niet alleen alle informatie terug over de campagne van 2010, maar ook de nieuwe methodiek, de folder, de brochure en de armoedefiche. Bovendien kan je als ouderenorganisatie zelf activiteiten die kaderen in het thema armoede toevoegen en op die manier bekend maken. Organiseer je een studiedag, een debatnamiddag, een voordrachtavond, een vorming, een tentoonstelling, enz. rond het thema armoede? Grijp je kans en maak dit bekend voor heel Vlaanderen.

Hoe ga je te werk?

Stap 1

Surf naar www.ouderenweek.be en klik in het menu op 'Activiteiten'.

Nu kom je op een nieuwe pagina terecht waar je een overzicht krijgt van de verschillende activiteiten.

Stap 2

In de rechterbovenhoek vind je 'Voeg hier jouw activiteit toe'. Klik hierop.

Stap 3

Er verschijnt een LOGIN-kader waar je volgende gegevens moet invullen:

Inlogformulier

Login :

Paswoord :

LOGIN: ouderenweek
PASWOORD: armoede
Druk op 'Inloggen'.

Stap 4

Je bent nu op de pagina waar je je gegevens kan invullen.

Tip! Controleer zorgvuldig of alles correct is ingevuld.

Klik op 'Voltoeien' om de activiteit online te plaatsen.

De Vlaamse Ouderenraad controleert regelmatig de site. Activiteiten die niet kaderen in het thema armoede zullen verwijderd worden van de website.

Indien je problemen ondervindt, kan je terecht op info@vlaamse-ouderenraad.be of 02 209 34 55.

DOE MEE MET JOUW OUDERENADVIESRAAD AAN DE OUDERENWEEKCAMPAGNE 2010

ARMOEDE bij ouderen in jouw gemeente

Armoede bij ouderen aanpakken kunnen we niet alleen. Samen met de ouderenorganisaties wil de Vlaamse Ouderenraad de lokale ouderenadviesraden aanzetten om in de eigen gemeente armoede bij ouderen in beeld te brengen. Op die manier vragen we aandacht voor ouderen in armoede. **213 438** ouderen leven in armoede, laat hen niet in de steek!

DOE mee!

Deelnemen aan de Ouderenweekcampagne 'Armoede treft 1 op 5 ouderen' is eenvoudig. Schrijf je ouderenadviesraad alvast in door onderstaand invulformulier voor 15 januari 2011 op te sturen naar info@vlaamse-ouderenraad.be of per post naar Vlaamse Ouderenraad, Koloniënstraat 18-24 bus 7, 1000 Brussel.

Cijfergegevens verzamelen over armoede bij ouderen vergt een goede voorbereiding. Om voldoende tijd te geven, loopt de voorbereidingstijd en de uitwerking tot 1 juni 2011. Dat is dan wel de laatste dag om de armoedefiche in te dienen op het secretariaat van de Vlaamse Ouderenraad. De brochure bevat twee 'armoedefiches'. Het is de bedoeling om beide fiches in te vullen: één wordt bijgehouden in de lokale ouderenadviesraad, een tweede exemplaar wordt bezorgd aan de Vlaamse Ouderenraad.

Schrijf nu in

INSCHRIJVINGSFORMULIER

OUDERENADVIESRAAD

CONTACTPERSOON

ADRES

POSTCODE & GEMEENTE

E-MAIL

TELEFOONNUMMER

Er wordt een bevestiging gestuurd zodra het inschrijvingsformulier is aangekomen.

Extra informatie

Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen

In Vlaanderen zijn er een 40-tal verenigingen waar armen het woord nemen actief. In het Vlaams Netwerk werken ze samen op basis van zes criteria om armoede en sociale uitsluiting uit te bannen. Deze criteria zijn de volgende:

1. Armen verenigen zich
2. Armen nemen het woord
3. Werken aan maatschappelijke emancipatie
4. Werken aan maatschappelijke structuren (10 grondrechten)
5. Dialoog en vorming
6. De vereniging blijft armen zoeken

Je vindt een overzicht van de verschillende verenigingen op:

www.vlaams-netwerk-armoede.be/index.asp?M=5

Vlaams Netwerk Armoede
Vooruitgangstraat 323 b6
1030 Brussel
tel: 02 204 06 50
info@vlaams-netwerk-armoede.be
www.vlaams-netwerk-armoede.be

Welzijnsschakels

Welzijnsschakels vzw gaat met lokale vrijwilligersgroepen de strijd aan tegen armoede en sociale uitsluiting. De pijlers van hun werking zijn:

1. Ontmoeting met mensen in armoede
2. Ondersteuning van gezinnen
3. Beleidsbeïnvloeding vanuit hun ervaringskennis
4. Stimulering van cultuurparticipatie

In Vlaanderen zijn er 110 Welzijnsschakelsgroepen. Je vindt een overzicht op:
www.welzijnsschakels.be/documenten/090710_overzicht_groepen.pdf

Welzijnsschakels vzw
Huidevettersstraat 165
1000 Brussel
tel. 02 502 55 75
www.welzijnsschakels.be

Wegwijsgids 'Verenigingen tegen armoede'

In deze wegwijsgids vind je enkele goede praktijkvoorbeelden, alsook een verscheidenheid aan organisaties en diensten die betrekking hebben op het thema armoede. Deze gids is een initiatief van de Verenigde Verenigingen en het Vlaams Netwerk van Verenigingen waar armen het woord nemen. De brochure kan je gratis downloaden op www.deverenigdeverenigingen.be.

Europees Jaar 2010

2010 is uitgeroepen tot het Europees Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. In de verschillende Europese lidstaten worden gedurende het hele jaar verschillende activiteiten georganiseerd. Meer informatie hierover vind je op: www.2010againstpoverity.eu/?langid=nl

Decenniumdoelen 2017

De Decenniumdoelen wil in haar strijd tegen armoede zes concrete doelen bereiken tegen 2017. Op 15 april 2008 werd de Armoedebaarometer gelanceerd. Zes barometers laten zien hoe het gesteld is met armoede en gezondheid, inkomen, arbeid, wonen, onderwijs en samenleven.

Meer informatie:

www.decenniumdoelen.be

www.mi-is.be/armoede_100323-1350/pages_nl/startMenu.html

17 oktober: werelddag van verzet tegen Armoede

Op 17 oktober, de Werelddag van verzet tegen armoede, vinden overal in België activiteiten plaats die de strijd tegen armoede onder de aandacht brengen. Als symbool van verzet wordt gevraagd om op deze dag een geknoopt laken uit het raam te hangen.

Meer informatie vind je op: www.17oktober.be

Nuttige sites

- Portaalsite rond armoede in België

www.armoede.be

- Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

www.armoedebestrijding.be

- Demos vzw kenniscentrum voor participatie en democratie

www.demos.be

- Belgisch Netwerk Armoedebestrijding

www.bapn.be/?lang=2

Ouderenorganisaties zetten ARMOEDE op de agenda

Armoede treft 1 op 5 ouderen

De Vlaamse Ouderenraad organiseert op 1 oktober een studiedag rond 'Armoede bij ouderen'.

Meer informatie: www.vlaamse-ouderenraad.be

Fakkeltocht

De Grijze Panters organiseren op 17 oktober een fakkeltocht tegen armoede en uitsluiting. Wanneer en waar? 18.00 uur aan 't Schaliken, Grote Markt 35, 2200 Herentals.

Meer informatie:
Ruf Van Cauter
tel. 014 21 12 69

Studiedag 18 oktober – Armoede in Vlaanderen

Tijdens dit Europese jaar tegen armoede en sociale uitsluiting pakt het VVVG het thema 'Armoede' aan en wil daarmee de leden sensibiliseren en informeren over de armoedeproblematiek.

Meer informatie: www.vvvg.be

OKRA

In het kader van armoedebestrijding lopen bij OKRA twee projecten. De ouderenvereniging ging via een budgetonderzoek na hoeveel de leden en bestuursleden besteden aan OKRA-activiteiten waaraan ze deelnamen. Deze registratie gebeurde door een 1000-tal personen. Begin 2011 zal de verwerking van de resultaten af zijn waarna de interne bespreking begint.

In samenwerking met Welzijnszorg wordt een vormingsproject voorbereid op regionaal niveau. Tijdens dit vormingsproject wordt onder andere nagegaan hoe ouderen zelf staan tegenover armen en armoede. Een proefproject start dit jaar in West-Vlaanderen.

GOSA

Elk jaar organiseert de Grootouders- en Seniorenactie (GOSA) een grootoudersontmoeting. Dit jaar plaatst GOSA tijdens deze trefdag het thema armoede op de agenda. Op 3 december nodigen ze onder andere Jan Vranken uit, bekend van het Jaarboek Armoede. In dit Europees Jaar voor de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting heeft de professor-emeritus bijzondere aandacht voor de sociale aspecten van 'arm zijn'.

Praktisch

Wanneer: vrijdag 3 december om 10.00 uur

Waar: Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (De Factorij)

Huart Hamoiriaan 136

1030 Brussel

Prijs: 15 euro (inclusief maaltijd)

Voor meer informatie en inschrijvingen kan je terecht bij scw@gezinsbond.be.

Op zoek naar educatief materiaal rond armoede?

Documentaire Grensland

'Grensland' is een film waarbij we kennis maken met vijf mensen in een sociale woonwijk (wijk Het Park in Wervik), met als centrale spil het buurthuis. De hoofdverteller en gids doorheen 'Grensland' is Luc, een ex-zelfstandige bankdirecteur en informaticaspecialist die na een dubieus en fel omstreden ontslag in 2003 aan lager wal is geraakt. Pascal heeft als kraker steeds in onzekerheid geleefd, maar probeert nu met een nieuwe job bij de buurtdienst een zo normaal mogelijk leven te leiden. Martine woont tegenover het buurthuis. Toch komt ze er nooit. Als alleenstaande moeder met 8 kinderen en een kleinkind ten laste, heeft ze steeds haar handen vol. Sylvère komt er wel regelmatig. Op 19-jarige leeftijd heeft hij zijn arm verloren bij een arbeidsongeluk. Tine is het tegengif voor het pessimisme van Luc. Na een gevecht met kanker en een moeilijke echtscheiding, ontdekte ze dat het mogelijk is de spiraal van ellende te keren.

Documentaire, (lange versie) 90 min. & (korte versie) 52 min. Nederlandse ondertitels
Realisatie: Jelle Janssens & Sofie Hanegreefs, België, 2008

Verhuur film:
Bevrijdingsfilms, Leuven
tel. 016 23 29 35
bevrijdingsfilms@pandora.be
www.bevrijdingsfilms.be

Fototentoonstelling

Brandpunt 23 biedt 15 reizende fototentoonstellingspakketten aan over armoede, mensen zonder papieren, kinderen in armoede, mensen in armoede, kwetsbare mensen, contrasten,... Het gaat telkens over een 12 tot 35-tal gekaderde foto's. De vergoeding hangt af van het vervoer en plaatsing van de tentoonstelling. Als je het zelf ophaalt, kan je het goedkoper doen (aan 125 euro)!

Brandpunt 23
Willem Lepelstraat 17 B 45
2000 Antwerpen
tel. 03 888 21 20
brandpunt23@telenet.be
www.brandpunt23.com

www.armoede-in-zicht.be

Armoede In-zicht is een gezamenlijk project van het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen en Welzijnszorg vzw. Op deze site vind je meer dan honderd vormingsmaterialen omtrent armoede.

Leden van de Vlaamse Ouderenraad

- **ABVV-Senioren**
Hoogstraat 42, 1000 Brussel
tel.: 02 289 01 30
senioren@vlaams.abvv.be
www.abvv-senioren.be
- **ACLVB-Senioren**
Poincarélaan 72-74, 1070 Brussel
tel.: 02 558 51 60
senioren@aclvb.be - www.aclvb.be/senioren
- **CD&V-Senioren**
Wetstraat 89, 1040 Brussel
tel.: 02 238 38 13
senioren@cdenv.be
www.senioren.cdenv.be
- **De Grijsse Panters**
Klinkstraat 1 bus 4, 2300 Turnhout
tel.: 0495 32 45 60
w-van-dingenen@scarlet.be
- **FedOS,
Federatie van Onafhankelijke Senioren**
Warmoesstraat 13, 1210 Brussel
tel.: 02 218 27 19
info@fedos.be
www.fedos.be
- **Fevlado-Senioren**
Stropkaai 38, 9000 Gent
tel.: 09 224 46 76
boudewyn.de.roose@telenet.be
- **GOSA, Grootouders- en Seniorenactie
Gezinsbond**
Troonstraat 125, 1050 Brussel
tel.: 02 507 89 45
gosa@gezinsbond.be
www.gezinsbond.be
- **GROEN!PLUS**
Sergeant De Bruynestraat 78-82, 1070 Anderlecht
tel.: 02 219 19 19
groenplus.secretariaat@groen-plus.be
www.groen-plus.be
- **IMPACT vzw**
Maastrichtersteenweg 254, 3500 Hasselt
tel.: 011 23 68 28
dre.witters@telenet.be
- **Stichting Lodewijk De Raet**
Kon. Maria Hendrikaplein 64a, 9000 Gent
tel.: 09 382 75 70
info@de-raet.be
www.de-raet.be
- **LBV,
Liberale Beweging voor Volksontwikkeling**
Livornostraat 25, 1050 Brussel
tel.: 02 538 59 05
lbv@lbvovzw.be
www.lbvovzw.be
- **Minderhedenforum**
Vooruitgangsstraat 323/4
1030 Brussel
tel.: 02 245 88 30
sanghmitra@minderhedenforum.be
www.minderhedenforum.be
- **NEOS,
Netwerk van Ondernemende Senioren**
Tweeerkenstraat 29, 1000 Brussel
tel.: 02 238 04 91
info@neosvzw.be
www.neosvzw.be
- **OKRA, trefpunt 55+**
Haachtsesteenweg 579, 1031 Brussel
tel.: 02 246 44 41
secretariaat@okra.be
www.okra.be
- **OKRASPORT, trefpunt 55+**
Haachtsesteenweg 579, 1031 Brussel
tel.: 02 246 44 36
ingrid.peeters@okrasport.be
www.okrasport.be
- **Enter vzw**
Belgiëplein 1, 3510 Kermt
tel.: 011 87 41 38
mieke.broeders@entervzw.be
www.entervzw.be
- **Seniorencentrum (Brussel)**
Leopoldstraat 25, 1000 Brussel
tel.: 02 210 04 60
info@seniorencentrum-brussel.be
www.seniorencentrum-brussel.be

 Seniorenraad Landelijke Beweging
Diestsevest 40, 3000 Leuven
tel.: 016 28 60 30
koen_van_den_broeck@boerenbond.be
www.landelijkegilden.be
lvermeire@kolv.be
www.kolv.be

 Seniornet Vlaanderen vzw
Koningsstraat 136, 1000 Brussel
tel.: 015 73 04 54
voorzitter@seniornetvlaanderen.be
www.seniornetvlaanderen.be

 S-PLUS
Sint-Jansstraat 32, 1000 Brussel
tel.: 02 515 02 56
info@s-plusvzw.be
www.s-plusvzw.be

 Sportievak vzw
Groeningelaan 40, 8500 Kortrijk
tel.: 056 31 10 01
e-mail: info@sportievak.be
www.sportievak.be

 S-Sport
Sint-Jansstraat 32, 1000 Brussel
tel.: 02 515 02 41
s-sport@socmut.be
www.s-sport.be

 VDOR,
Vereniging Directeurs Openbare Rusthuizen
Bruisbeke 36, 9520 Sint-Lievens-Houtem
tel.: 053 60 30 20
ann.herpels@ocmw.waregem.be
www.vdor.be

 Vieux Rose
Rootjesweg 65, 9200 Dendermonde
tel.: 052 22 38 58
contact@vieuxrose.be
www.vieuxrose.be

 Vlaams Meldpunt Ouderenmisbehandeling
Grotenbergstraat 24, 9620 Zottegem
tel.: 09 360 33 66
meldpuntomb@skynet.be
www.meldpuntouderenmisbehandeling.be

 VVDC,
Vereniging van Vlaamse Dienstencentra
Langemeersstraat 6, 8500 Kortrijk
tel.: 056 24 42 00
zonnewijzer@ocmw.kortrijk.be
www.dienstencentra.org

 VVP,
Vereniging van Vlaamse Provincies
Boudewijnlaan 20-21, 1000 Brussel
tel.: 03 240 61 46
marij.verstraeten@welzijn.provant.be
www.vlaamseprovincies.be

 VVSG,
Vereniging Vlaamse Steden en Gemeenten
Paviljoenstraat 9, 1030 Brussel
tel.: 02 211 55 00
robert.geraert@vvsg.be
www.vvsg.be

 VVVG,
Vlaams Verbond voor Gepensioneerden
Carnotstraat 47 bus 1, 2060 Antwerpen
tel.: 03 233 50 72
info@vvvg.be
www.vvvg.be

 WOAS,
West-Vlaams Overleg Adviesraden van Senioren
Koning Leopold III-laan 41, 8200 Sint-Andries
tel.: 050 40 33 13
ingrid.vyvey@west-vlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever:

Mie Moerenhout

Redactie:

Mie Moerenhout en Kathy Louagie

Foto's:

Layla Aerts

Lay-out:

Eveline Soors

Drukwerk:

Drukkerij Lamine, Herent

'Armoede treft 1 op 5 ouderen' is een campagne van de Vlaamse Ouderenraad. Samen met de ouderenorganisaties wil de Vlaamse Ouderenraad de lokale ouderenadviesraden aanzetten om in hun gemeente armoede bij ouderen in beeld te brengen. Meer informatie hierover vindt u op www.ouderenweek.be.

D/2010/12.368/5

Secretariaat Vlaamse Ouderenraad vzw
Koloniënstraat 18-24 bus 7 - 1000 Brussel
Tel.: 02 209 34 51 - Fax: 02 209 34 53

E-mail: mie.moerenhout@vlaamse-ouderenraad.be / kathy.louagie@vlaamse-ouderenraad.be
Website: www.vlaamse-ouderenraad.be
www.ouderenweek.be